

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМИ ДЕРЖАВНИМИ
ЗАПОЗИЧЕННЯМИ В РАМКАХ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
КРАЇНИ

Виконавець: здобувачка другого рівня
вищої освіти, групи м2ФС-з
Галузь знань 07 Управління та
адміністрування
Спеціальність 072 Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок
Освітньо-професійна програма: «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Дудкіна Марія Володимирівна
Керівник: к.е.н., доцент Костенко Г.П.

Запоріжжя–2024

ЗМІСТ

ВСТУП		6
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМИ ДЕРЖАВНИМИ ЗАПОЗИЧЕННЯМИ	9
	1.1 Зовнішні державні запозичення: сутність, форми та класифікація	9
	1.2 Методика оцінки впливу зовнішніх державних запозичень на економічний розвиток країни	17
	1.3 Механізм управління зовнішніх державних запозичень	29
	Висновки до розділу 1	38
РОЗДІЛ 2	ОЦІНКА ЗАЛУЧЕННЯ ЗОВНІШНІХ ДЕРЖАВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ	41
	2.1 Аналіз поточного стану структури, видів й джерел зовнішніх державних запозичень України	41
	2.2 Аналіз процесу залучення зовнішніх державних запозичень та їх впливу на економіку України в умовах дії воєнного стану	52
	2.3 Оцінка кредитоспроможності України на міжнародних ринках	66
	Висновки до розділу 2	74
РОЗДІЛ 3	ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМИ ДЕРЖАВНИМИ ЗАПОЗИЧЕННЯМИ	76
	3.1 Застосування світового досвіду з підвищення ефективності управління зовнішніми державними запозиченнями	76
	3.2 Формування заходів у напрямку зростання ефективності використання зовнішніх державних запозичень в Україні	90
	Висновки до розділу 3	98
ВИСНОВКИ		100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		103
ДОДАТКИ		113

ВСТУП

У сучасному глобалізованому світі управління зовнішніми державними запозиченнями стало критично важливим елементом фінансової стратегії багатьох країн. Зростання глобальної економіки, зміни у фінансових ринках, а також міжнародна інтеграція сприяють збільшенню обсягів зовнішніх запозичень, що використовується державами для фінансування соціально-економічного розвитку. Це особливо актуально для країн, які перебувають на етапі трансформації або стикаються з економічними викликами.

В Україні питання управління зовнішніми державними запозиченнями є надзвичайно важливим на фоні постійного зростання державного боргу. Ефективне управління цими запозиченнями не лише забезпечує фінансування необхідних проектів у сфері інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та соціального захисту, але й має суттєвий вплив на макроекономічну стабільність та фінансову безпеку країни.

Зовнішні державні запозичення можуть слугувати потужним інструментом для залучення інвестицій у ключові сектори економіки. Проте їхнє надмірне використання без належного контролю може призвести до збільшення боргового навантаження та загрози фінансовій безпеці країни. Тому важливим є розробка стратегій, які б дозволяли оптимізувати структуру зовнішнього боргу, зменшити витрати на обслуговування, а також спрямувати ресурси на проекти, що забезпечують сталий економічний розвиток.

Актуальність цієї теми також підкреслюється необхідністю адаптації до глобальних фінансових умов і викликів, що виникають внаслідок змін у міжнародній економіці. Дослідження ефективних моделей управління зовнішніми запозиченнями може стати основою для формування комплексної фінансової політики, яка забезпечить розвиток країни, підвищення її конкурентоспроможності та стабільності в умовах невизначеності світових ринків.

Багато вчених вивчали дану проблему, а саме: Р. Барро, Е. Боренштайн, П. Бун, І. Драйн, В. Істерлі, П. Кругман, С. Набі, У. Паніцца, Ф. Паулюс, К. Рогофф, К. Рейнхарт, Д. Сакс, Ф. Тарп, Г. Хансен та інші. Вони постійну увагу приділяли до проблеми визначення обсягів та значення запозичень у економіці країн світу.

Метою кваліфікаційної роботи є управління зовнішніми державними запозиченнями в рамках економічного розвитку країни.

Завдання, які поставлені для роботи:

- розглянути сутність, форми та класифікацію зовнішніх державних запозичень;
- вивчити методичку оцінки впливу зовнішніх державних запозичень на економічний розвиток країни;
- дослідити механізм управління зовнішніх державних запозичень;
- провести аналіз поточного стану структури, видів й джерел зовнішніх державних запозичень України;
- проаналізувати процес залучення зовнішніх державних запозичень та їх впливу на економіку України в умовах дії воєнного стану;
- оцінити кредитоспроможність України на міжнародних ринках;
- дослідити можливість застосування світового досвіду з підвищення ефективності управління зовнішніми державними запозиченнями;
- сформулювати заходи у напрямку зростання ефективності використання зовнішніх державних запозичень в Україні.

Об'єкт дослідження – процес формування зовнішніх державних запозичень та управління ними.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні підходи щодо управління зовнішніми державними запозиченнями.

Методи дослідження: системний, структурний, діалектичний, аналітичний, логіко-структурний, статистичні та графічні методи обробки, а також порівняльний, економічний аналіз.

Наукова новизна дослідження полягає у поглибленні теоретичних та науково-методичних положень щодо управління зовнішніми державними запозиченнями в рамках економічного розвитку країни у контексті сучасних викликів.

Практична значимість роботи полягає у можливості практичного застосування рекомендацій для підвищення ефективності оцінки та управління зовнішніми державними запозиченнями, що дозволить забезпечити сталий розвиток країни.

ВИСНОВКИ

Зовнішні державні запозичення – це процес залучення фінансових ресурсів від іноземних фізичних та юридичних осіб, урядів інших держав і міжнародних організацій, що призводить до виникнення зовнішнього державного боргу. В умовах глобальних економічних викликів і обмеженості внутрішніх ресурсів такі запозичення є важливим елементом для функціонування економічної системи країни.

Ефективне управління зовнішніми запозиченнями має вирішальне значення для підвищення конкурентоспроможності економіки, оскільки дозволяє залучати кошти для стратегічних інфраструктурних проєктів, підтримки соціальної сфери та економічної стабільності. Важливо забезпечити раціональне використання цих ресурсів, щоб мінімізувати боргове навантаження на бюджет і досягти позитивного впливу на довгостроковий розвиток країни.

Зовнішні державні запозичення можуть як позитивно, так і негативно впливати на конкурентоспроможність економіки країни. Позитивний вплив таких запозичень проявляється через реалізацію інвестиційних проєктів, які сприяють розвитку інфраструктури та технологій, покращення інвестиційного клімату, підтримку платіжного балансу, стабільність національної валюти, розвиток ринку корпоративних облігацій, соціальну стабільність і підвищення міжнародного кредитного рейтингу країни.

Однак зовнішні запозичення можуть також мати негативні наслідки. Серед них – посилення залежності економіки від зовнішніх факторів, зростання кредитного та валютного ризиків, збільшення податкового навантаження та зниження темпів зростання доходів населення. Тому ефективне управління та прозоре використання запозичених ресурсів є важливим завданням для забезпечення стабільного економічного розвитку країни.

Щоб уникнути негативного впливу державних запозичень на економіку, необхідно проводити систематичну оцінку рівня державної заборгованості та платоспроможності країни з урахуванням поточної макроекономічної ситуації та

гранично допустимих обсягів зовнішнього боргу. Це включає регулярний моніторинг макроекономічних показників, таких як рівень інфляції, стабільність валютного курсу та темпи економічного зростання, а також врахування ризиків, пов'язаних із зовнішніми факторами.

Стан зовнішньої державної заборгованості України сьогодні характеризується значним зростанням боргового навантаження в умовах війни та економічної нестабільності. Державні запозичення від структурних підрозділів Світового банку та ЄБРР, які мають цільове призначення для підтримки розвитку окремих галузей економіки та інфраструктури, покликані сприяти підвищенню конкурентоспроможності. Проте ефективність використання таких запозичень залишається низькою, що свідчить про необхідність удосконалення системи управління зовнішньою державною заборгованістю. Це передбачає посилення контролю за використанням коштів, підвищення прозорості процесів та оптимізацію структури боргу з метою забезпечення економічної стійкості країни.

Основними напрямками покращення управління зовнішніми державними запозиченнями в Україні є:

- удосконалення нормативно-правової бази;
- визначення реальних потреб у запозиченнях;
- розробка стратегії залучення зовнішніх запозичень;
- цільове спрямування коштів на конкурентоспроможні галузі;
- узгодження політики державних запозичень з бюджетною, грошово-кредитною та фіскальною політиками;
- перегляд практики гарантування урядом кредитів для суб'єктів господарювання;
- чіткий розподіл повноважень між інституціями;
- обґрунтування проектів і забезпечення їх ефективності;

У сучасних умовах України пріоритетними напрямками використання зовнішніх державних запозичень для підвищення конкурентоспроможності економіки є: сфера державних фінансів та надання державних послуг; розвиток

людського капіталу через інвестиції в освіту та охорону здоров'я; виробнича сфера; ресурсозбереження; розвиток інфраструктури.

СПИСОК ВИКОРИСАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боринець С.Я. Історичні аспекти виникнення та еволюції форм державних запозичень. *Економіка та держава*. 2016. № 8. С. 15-17.
2. Буковська Н. Вплив облікової ставки на динаміку ОВДП в Україні. 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-05.02.2021.v1.23> (дата звернення: 25.10.2024).
3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010, № 50-51, ст.572.
4. Вахненко Т. П. Моделювання макро економічних факторів зовнішніх запозичень та їх впливу на розвиток економіки України. *Економіка України*. 2017. № 7. С. 15-24.
5. Велике Будівництво. Кабінет міністрів України. URL: <https://bigbud.kmu.gov.ua> (дата звернення: 25.10.2024).
6. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 26.02.2024).
7. Галусян Р. О. Вплив боргової політики держави на економічне зростання. *Інклюзивна економіка*. 2024. № 1 (03). С. 11–17. URL: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.3-2 (дата звернення: 01.11.2024).
8. Галайко Н.В. Теоретико-методологічні засади управління державними запозиченнями. *Підприємництво та інновації*. 2021. Вип. 17 С. 25-29.
9. Галусян Р. Оцінка ефективності та забезпечення прозорості використання зовнішніх фінансових ресурсів у національній економіці. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-100> (дата звернення: 25.10.2024).
10. Грубляк О. М. Оцінка рівня боргової безпеки як складової частини фінансової безпеки держави. *Гроші, фінанси і кредит*. 2020. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/50_2020_ukr/42.pdf (дата звернення: 25.10.2024).

11. Державні послуги онлайн. URL: <https://diia.gov.ua> (дата звернення: 25.10.2024).
12. Доступні кредити 5-7-9%. Урядовий портал. 2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-uriad-pryiniav-rishennia-dliaoptimizatsii-derzhavnykh-prohram-dostupni-kredyty-5-7-9-ta-dostupnyifinansovyi-lizynh-5-7-9-v-umovakh-voiennoho-stanu> (дата звернення: 25.10.2024).
13. ЄІБ виділяє 30 млн євро на проекти у постраждалих від війни Україні. URL: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/cib-vidilyae-30-mln-evro-...> (Дата звернення: 06.09.2024).
14. Звіт про результати аналізу позик, що залучалися до державного бюджету у 2022 році від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій: Затверджено рішенням Рахункової плати від 25 липня 2023 р. № 15-1, Київ. URL: <https://rp.gov.ua/home/> (Дата звернення: 12.09.2024).
15. Коблик І. Теоретичні аспекти державних запозичень: методи та форми здійснення. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:wH_fvY5k240J:www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe% (дата звернення: 22.02.2024).
16. Колосова В. П. Розвиток відносин України з Міжнародними фінансовими організаціями. Київ: Науково-дослідний фінансовий інститут при Міністерстві фінансів України, 2018. 227 с.
17. Крайчак Є.В. Концептуальні засади управління державним зовнішнім боргом. *Економіка та держава*. № 3. 2018. С. 45-49.
18. Крайчак Є. В. Система управління державним зовнішнім боргом України. *Економіка та держава*. 2018. № 5, трав. С. 38–42.
19. Кучер Г.В. Ефективність системи управління державним боргом в Україні. *Фінанси України*. 2016. № 6. С. 44-57.
20. Макроекономічний прогноз до Інфляційного звіту, січень 2023 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Macroeconomic_Forecast_table_... (Дата звернення: 02.09.2024).

21. Міжнародна допомога Україні: підсумки 2023 і тренди 2024 року. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/mizhnarodna-dopomoha-ukrayini-pidsumky-2023-i-trendy-2024-roku> (Дата звернення: 02.09.2024).
22. Міністерство фінансів України. Державний борг та гарантований державою борг. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovani-derzhavju-borg> (Дата звернення: 05.09.2024).
23. Міністерство фінансів України. Інформаційна довідка щодо стану співробітництва України зі Світовим банком. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%A1%D0%91_01_01_2024_.pdf (Дата звернення: 06.09.2024).
24. Міністерство фінансів України. Кредитний рейтинг. URL: <https://mof.gov.ua/uk/kreditnij-rejting-potochni-rejtingi-zagalna-informacija-istorichni-zmini> (Дата звернення: 09.09.2024).
25. Міністерство фінансів України. Міжнародний Валютний Фонд. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mvf> (Дата звернення: 02.09.2024).
26. Міністерство фінансів України. ОВДП. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ovdpr> (Дата звернення: 02.09.2024).
27. Міністерство фінансів України. Рада директорів МВФ схвалила 15,6 млрд дол. США для України, в рамках нової програми розширеного фінансування. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/imf_executive_board_approved_usd_156_billion_for_ukraine_under_a_new_extended_fund_facility_eff_program-3911 (Дата звернення: 05.09.2024).
28. Міністерство фінансів України. Світовий банк. URL: <https://mof.gov.ua/uk/svitovij-bank> (Дата звернення: 03.09.2024).
29. Міністерство фінансів України. Україна отримала 3 млрд євро макрофінансової допомоги ЄС. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraine_received_eur_3_billion_of_eu_macro-financial_assistance-3803 (Дата звернення: 02.09.2024).
30. Міністерство фінансів України. Фінансування державного бюджету України з початку повномасштабної війни. URL: <https://mof.gov.ua/uk/news/ukraine>

[s state budget financing since the beginning of the full-scale war-3435](#) (Дата звернення: 02.09.2024).

31. Нова угода з МВФ: скільки коштів та за якими програмами Україна отримувала за час членства. 2023. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/04/04/infografika/ekonomika/nova-uhoda-mvf-skilky-koshtiv-ta-yakymy-prohramamy-ukrayina-otrymuvala-chas-chlenstva> (Дата звернення: 02.09.2024).

32. Офіційний вебсайт Національного агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/> (дата звернення: 29.10.2024).

33. Перестюк І.М. Дефолт і фінансова система України: перегляд регуляторної політики. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2024. № 2(89). С. 310–314. URL: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.2.45> (дата звернення: 29.10.2024).

34. Підтримка бізнесу в умовах війни. *Дія Бізнес*. 2022. URL: <https://business.diia.gov.ua/wartime> (дата звернення: 29.10.2024).

35. Підтримка малого і середнього підприємництва. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichne-zrostannya/pidtrimkamalogo-i-serednogo-pidpriyemnictva> (дата звернення: 29.10.2024).

36. Полковниченко С.О. Залучення зовнішніх державних запозичень та їх вплив на розвиток економіки України. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2017. Вип. 20. С. 194-199

37. Порайко У. Теоретичні засади формування ефективної макроекономічної політики та системи управління зовнішніми запозиченнями в Україні. *Public management*. 2020. Т. 20, № 5. С. 178–188. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-5\(20\)-178-188](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-5(20)-178-188) (дата звернення: 25.10.2024).

38. Про запобігання корупції. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 29.10.2024).

39. Про затвердження Основних умов здійснення державних зовнішніх запозичень шляхом залучення кредиту від National Westminster Bank plc: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2024 р. № 170, Київ.

Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-osnovnykh-umov-zdiisnennia-derzhavnykh-zovnishnikh-zapozychen-shliakhom-zaluchennia-kredytu-vid-national-westminster-bank-plc-170-160224> (Дата звернення: 09.09.2024).

40. Про затвердження Порядку відображення операцій, пов'язаних з державним та гарантованим державою боргом, при плануванні та виконанні державного бюджету: Наказ Міністерства фінансів України від 28 січня 2004 р. № 42. Редакція від 01.01.2011. *Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0228-04#Text> (Дата звернення: 12.09.2024).

41. Про затвердження Середньострокової стратегії управління державним боргом на 2021–2024 роки: Постанова Кабінету Міністрів України № 1291 від 09 грудня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1291-2021-%D0%BF#n6>. (Дата звернення: 03.09.2024).

42. Про здійснення державних зовнішніх запозичень у 2022 році шляхом залучення кредиту від Французького агентства розвитку: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 листопада 2022 р. № 1297, Київ. *Урядовий портал.* URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zdijsnennya-derzhavnih-zovnishnih-zapozichen-u-2022-roci-shlyahom-zaluchennya-kredytu-vid-francuzkogo-agentstva-rozvitku-i181122-1297> (Дата звернення: 09.09.2024).

43. Про здійснення державних зовнішніх запозичень у 2022 році шляхом залучення кредиту від держави Нідерланди в особі Міністра фінансів: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2022 р. № 1270, Київ. *Урядовий портал.* URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zdijsnennya-derzhavnih-zovnishnih-zapozichen-u-a1270> (Дата звернення: 09.09.2024).

44. Про здійснення державних зовнішніх запозичень у 2023 році шляхом залучення кредиту від Канади: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 р. № 245, Київ. *Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/245-2023-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 06.09.2024).

45. Про здійснення державних зовнішніх запозичень у 2024 році шляхом залучення кредиту від Канади: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 березня 2024 р. № 243, Київ. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zdiisnennia-derzhavnykh-zovnishnikh-zapozych-a243> (Дата звернення: 09.09.2024).

46. Про порядок підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 2016 р. № 70, Київ. Редакція від 19.04.2024. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2016-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 12.09.2024).

47. Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року: Введено в дію Указом Президента України від 11 серпня 2021 р. № 347/2021. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0048525-21#Text> (Дата звернення: 12.09.2024).

48. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1805-р, Київ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text> (Дата звернення: 12.09.2024).

49. Про утворення Агентства з управління державним боргом України: постанова Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2020 р. № 127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127-2020-%D0%BF/conv#n2> (дата звернення: 28.02.2024).

50. Про утворення Агентства з управління державним боргом України: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2020 р. № 127, Київ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127-2020-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 12.09.2024).

51. Рейтинг країн за рівнем боргу: на якому місці Україна. URL: <https://money.comments.ua/> (дата звернення: 29.10.2024).

52. Савченко М. В., Біла І. В. Реструктуризація боргів: перспективи для України. *Економіка і організація управління*. 2022. № 4. С. 88–95. URL: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2022.4.10> (дата звернення: 29.10.2024).
53. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2024–2026 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2023 р. № 1117. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-serednostrokovoi-stratehii-upravlinnia-derzhavnym-borhom-na-20242026-roky-1117-271023> (дата звернення: 28.02.2024).
54. Скільки та від кого Україна отримала допомоги в 2023 році. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/dopomoga-ukraini-2023> (Дата звернення: 02.09.2024).
55. Слав'юк Н.Г. Зовнішні державні запозичення та економічний розвиток країни: монографія. Київ, 2019. 172 с.
56. Софієнко А. Міжнародний досвід управління зовнішнім державним боргом: уроки для України. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2017. № 4. С. 36–46.
57. Стащук О. Зовнішній державний борг України: сучасні тенденції та особливості обслуговування. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/13.pdf (дата звернення: 22.02.2024).
58. Стрілець Вікторія. Моделі управління державним боргом у зарубіжних країнах та можливості їх адаптації в Україні. Міжнародний фонд відродження. 2022 р. © ГО «Інститут аналітики та адвокації», 2022 р.
59. Тейс Д. Всемирный банк реформирует порядок распределения прав голоса. Капитал Банка увеличен на 86 млрд долл. URL: <http://www.finnewsline.ru/2012/05-14.html> (дата звернення: 23.02.2024).
60. Україна отримає грант ЄС за підтримки ЄІБ у понад 50 млн євро на тимчасові мости для відновлення мобільності в країні. URL: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/україна-отримає-грант-ес...> (Дата звернення: 05.09.2024).

61. Фінансове право: мультимедійний навчальний посібник. *Національна академія внутрішніх справ*. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/finansove_pravo/lekcia10.html (дата зверення: 28.02.2024).
62. Які країни світу переживали дефолтні події за останні 25 років. *Слово і діло*. 2024. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/07/16/infografika/ekonomika/yaki-krayiny-svitu-perezhyvaly-defoltni-podiyi-ostanni-25-rokiv>
63. Advantage Ukraine. 2023. URL: <https://advantageukraine.com/ua/>
64. Bolton P. Structuring and Restructuring Sovereign Debt: The Role of a Bankruptcy Regime. IMF Working Paper Research Department. 2010. No. 11/007.- 27 p.
65. Boosting representation of emerging markets and low-income countries. URL: www.imf.com (дата зверення: 23.02.2024).
66. Cahill B. Developing Renewable Energy in Ukraine. В. Cahill, A. Dawes CSIS. 2022. URL: <https://www.csis.org/analysis/developing-renewable-energy-ukraine>
67. Country data. Transparency International. 2023. URL: <https://www.transparency.org/en/countries/ukraine>.
68. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Ukraine. 2022. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/data.html> (Дата зверення: 25.05.2023)
69. How much could it cost to rebuild Ukraine? URL: <https://www.aljazeera.com/program/counting-the-cost/2022/7/9/howmuch-could-it-cost-to-rebuild-ukraine> (дата зверення: 27.02.2024).
70. Lives on Hold: Intentions and Perspectives of Refugees from Ukraine #3. 2023. URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/99072>
71. Moody's. URL: <https://www.moody.com/>
72. Moroz I. Debt strategies of European countries and vectors of implementation of best experience in the practice of external public debt management of Ukraine. *EUREKA: Social and Humanities*. 2021. No. 5. P. 58–68. URL: <https://doi.org/10.21303/2504-5571.2021.002023> (date of access: 25.10.2024).

73. Nicke C. Major public debt reductions lessons from the past, lessons for the future. Working paper séries No. 1241. September 2010. 37 p. URL: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>
74. Ostry J. When Should Public Debt Be Reduced? IMF Staff Discussing Note. 2015. P. 1-26. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2015/sdn1510.pdf>.
75. PROZORRO. URL: <https://prozorro.gov.ua/about>.
76. Qureshi I. The long-term consequences of external debt: Revisiting the evidence and inspecting the mechanism using panel VARs. *Journal of Macroeconomics*. 2020. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0164070419302332>
77. Refugees from Ukraine. UNHCR. 2023. URL: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>. (дата звернення: 25.10.2024).
78. Restoring Debt Sustainability After Crises: Implications for the Fiscal Mix Prepared by Emanuele Baldacci, Sanjeev Gupta, and Carlos Mulas-Granados. IMF Working Paper. Fiscal Affairs Department. October 2010. 36 p. URL: www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2010/wpl0232.pdf (дата звернення: 25.10.2024).
79. Shapran N., Haponiuk M., Shapran V. The role of the domestic government bonds market in the public finance system of Ukraine. *Finansi Ukraïni*. 2023. Vol. 2023, no. 11. P. 116–128. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.11.116> (дата звернення: 25.10.2024).
80. The EU's Mission to Rebuild Ukraine: Problems and Priorities. URL: <https://www.iir.cz/the-eu-s-mission-to-rebuildukraine-problems-and-priorities> (дата звернення: 26.02.2024).
81. The euro's problems. Tomorrow and tomorrow. The euro zone's finance ministers continue to act as if time is on their side 2011. URL: <http://www.economist.com/node/18713850>.
82. The World Bank. Projects Ukraine. 2022. URL: <https://projects.worldbank.org/en/projects> (Дата звернення: 02.09.2024).
83. Tzifakis N. Post-Conflict Economic Reconstruction. URL: <https://pesd.princeton.edu/node/586>. (дата звернення: 25.10.2024).

84. Ukraine Recovery Conference. 2022. URL: <https://www.unc-international.com/ukraine-recovery-conference-unc-2022>. (дата звернення: 25.10.2024).